

WYDZIAŁ FIZYKI i INFORMATYKI STOSOWANEJ

Uniwersytet Łódzki

Systemy wbudowane

Witold Kozłowski

https://std2.phys.uni.lodz.pl/mikroprocesory/

Systemy wbudowane

Kierunek: Informatyka PRACOWNIA DYDAKTYCZNA

Uwaga !!!

Proszę o wyłączenie telefonów komórkowych

na wykładzie i laboratorium

Systemy wbudowane

Kierunek: Informatyka PRACOWNIA DYDAKTYCZNA

Wykład 5.

Sterowanie alfanumerycznym wyświetlaczem LCD

Wyświetlacze ciekłokrystaliczne

-rozpowszechnione są także pod nazwą wyświetlaczy LCD. Możemy je spotkać w zegarkach elektronicznych, discmanach, radiach przenośnych lub samochodowych, lodówkach, telewizorach, pralkach i w wielu wielu innych dziedzinach życia.

Wykorzystują one specjalne właściwości ciekłych kryształów. Kryształy takie mogą zachowywać się jak ciecze lub kryształy. Poniżej dopuszczalnej temperatury ciekły kryształ zmienia się w ciało stałe o właściwościach:

- anizotropowych, tzn. że ich właściwości fizyczne zależą od tego jak się je bada, np. przewodnictwo cieplne, współczynnik załamania światła, czy stała dielektryczna.
- natomiast powyżej górnej dopuszczalnej temperatury zmienia się w ciecz izotropową,

Ciekły kryształ

Jest zbudowany z podłużnych molekuł w kształcie cygar, mających duży moment dipolowy. Dzięki temu tworzą one luźno uporządkowane układy, nazywane: nematycznymi, smektycznymi i cholesterycznymi.

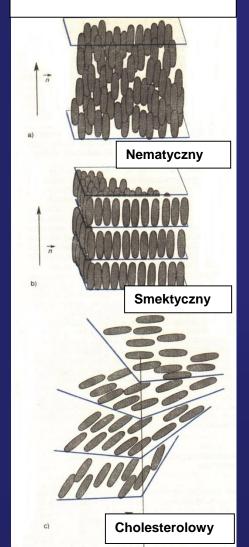
W zależności od sposobu ułożenia molekuł we wskaźnikach wykorzystuje się struktury, w których molekuły są ułożone równolegle i mogą poruszać się w kierunku swoich osi głównych oraz obracać wokół nich. Pomiędzy molekułami występują małe siły międzycząsteczkowe. Ułożenie molekuł może być więc zmieniane pod wpływem niewielkich pól elektrycznych

Liquid crystals LQ

Struktura ciekłych kryształów

p-azoksyanizol (PAA)

$$CH_3O$$
 $CH=N$
 C_4H_9

4-n- butylo- N- (4 -metoksybenzylideno) - anilina (MBBA)

oktylocyjanodwufenyl (OCB)

$$r - \sqrt{} - x - \sqrt{}$$

Tunelowanie – Skaningowy Mikroskop Tunelowy

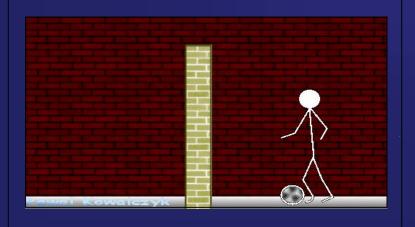

G. Binnig

H. Rohrer

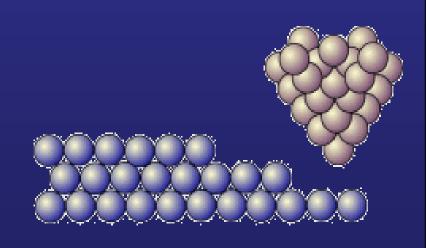

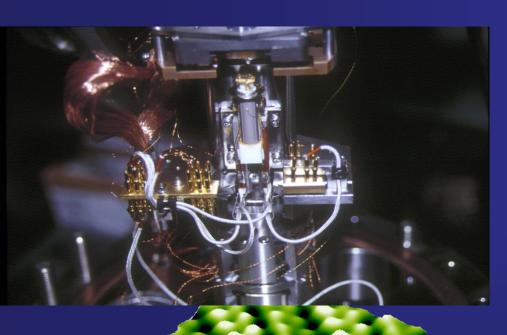
Skaningowy Mikroskop Tunelowy

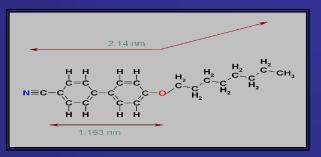

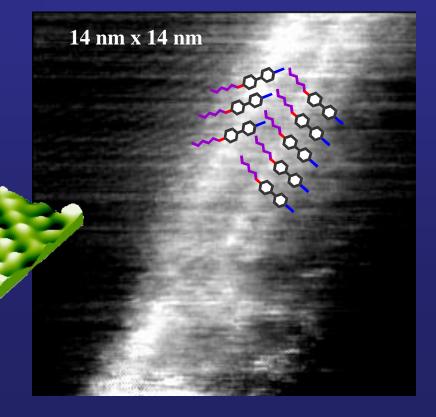

Skaningowy Mikroskop Tunelowy głowica skanująca

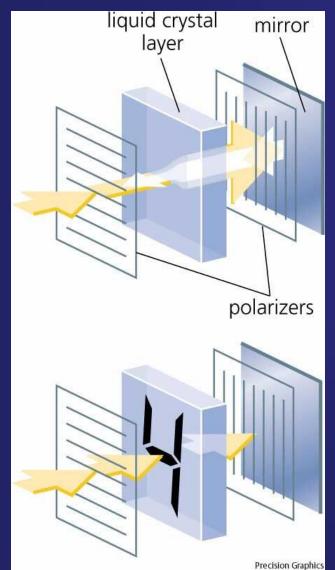

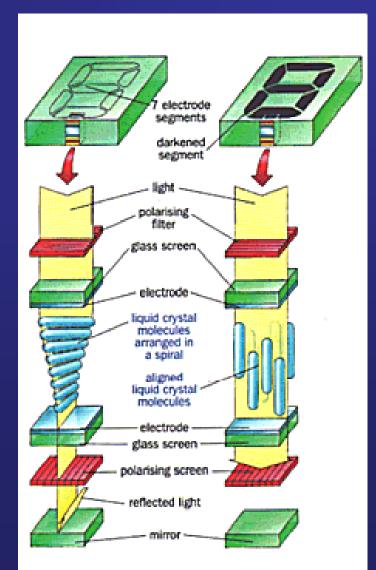

wskaźniki refleksyjne

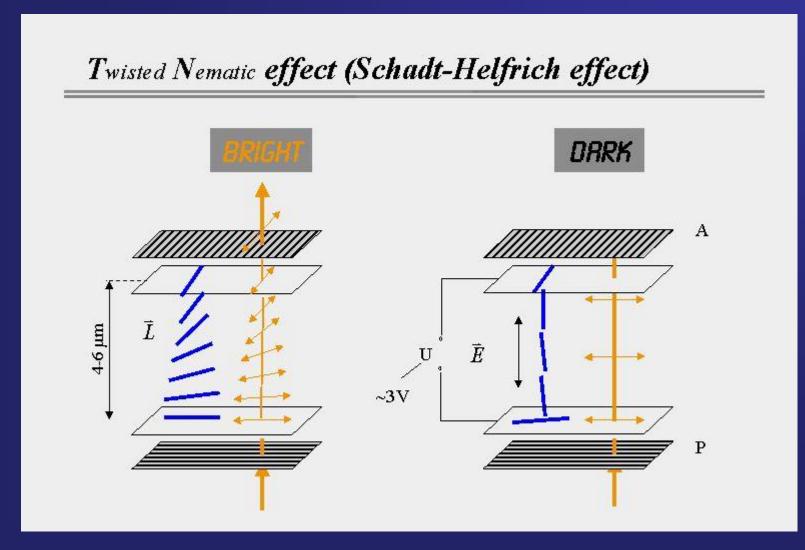
Wyświetlacz LCD Liquid Crystal Display

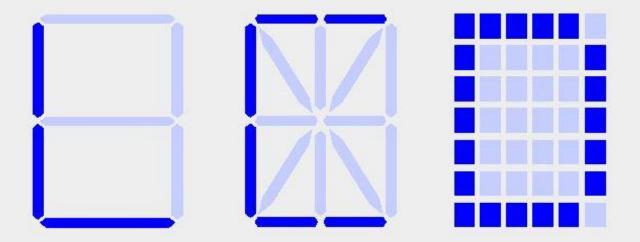

Wskaźniki transmisyjne

Wyświetlacz LCD Liquid Crystal Display

electrode configurations

7 segments

16 segments

5 x 7 matrix

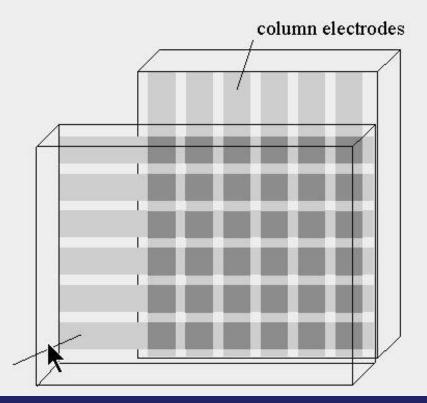
passive matrix displays

reduction in numbers of connections:

rows x columns

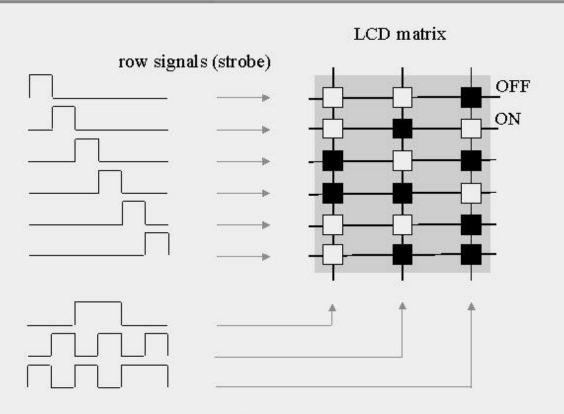

rows + columns

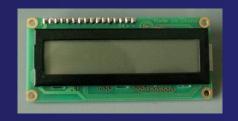

row electrodes

time multiplexing

column signals (information)

Wyświetlacz LCD

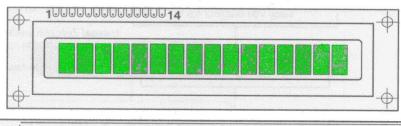
WADY:

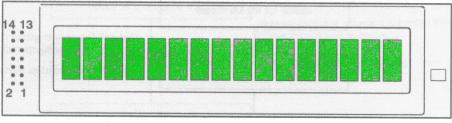
Wskaźniki LCD nie są źródłami światła. Ich czytelność zależy przede wszystkim od oświetlenia zewnętrznego (wskaźniki refleksyjne) lub oświetlenia wewnętrznego (wskaźniki transmisyjne). Ich trwałość jest mniejsza niż wskaźników cyfrowych np. LED (10 000 - 20 000 h). Wymagają zasilania napięciem przemiennym, co wymaga bardziej rozbudowanego układu elektronicznego. Posiadają duża bezwładność. Odpowiedź na sygnał sterujący pojawia się po 10 - 20 ms od chwili włączenia i 100 - 200 ms od chwili wyłączenia.

ZALETY:

Największą <u>zaletą</u> wskaźników ciekłokrystalicznych LCD jest bardzo mały pobór mocy (10⁻⁴ - 10⁻⁵ W), co ma podstawowe znaczenie w urządzeniach przenośnych zasilanych z baterii, np. w zegarkach i kalkulatorach lub monitorach ciekłokrystalicznych,

Wyświetlacz LCD

Wypr.	Symbol	Aktywny	Funkcja
1	VSS	L	Minus zasilania
2	VDD	Н	Plus zasilania
3	VEE	-	Regulacja kontrastu
4	RS	H/L	Wybór rejestru
5	R/W	H/L	H: odczyt/L: zapis
6	Е	Н	Sygnał zezwalający (enable)
7	D0	H/L	Linia danych D0
8	D1	H/L	Linia danych D1
9	D2	H/L	Linia danych D2
10	D3	H/L	Linia danych D3
11	D4	H/L	Linia danych D4
12	D5	H/L	Linia danych D5
13	D6	H/L	Linia danych D6
14	D7	H/L	Linia danych D7

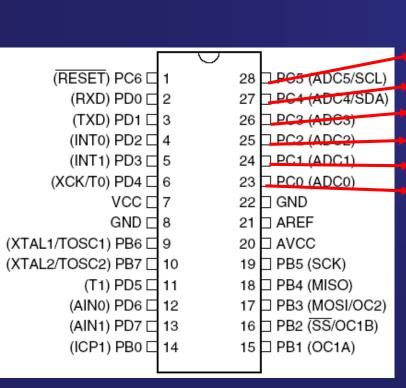

Linie sygnałowe wyświetlacza LCD można dołączyć do dowolnie wybranych wyprowadzeń mikrokontrolera *

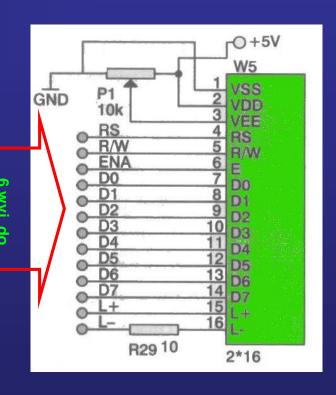
Na ćwiczeniach będziemy używać portu C do obsługi wyświetlacza:

*pod warunkiem, że wyprowadzenia te nie są już wykorzystane.

Połączenie wyświetlacza LCD z mikrokontrolerem

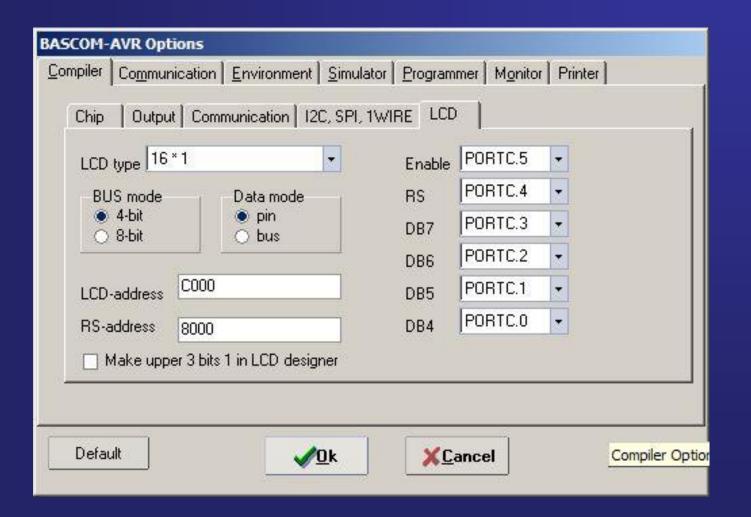

Port C	LCD
PC7	-
PC6	Reset
PC5	Е
PC4	RS
PC3	D7
PC2	D6
PC1	D5
PC0	D4

Wejścia wyświetlacza LCD - R/W, D0..D4 niewykorzystane powinny być podłączone do masy

Konfiguracja portów mikrokontrolerem dla wyświetlacza LCD

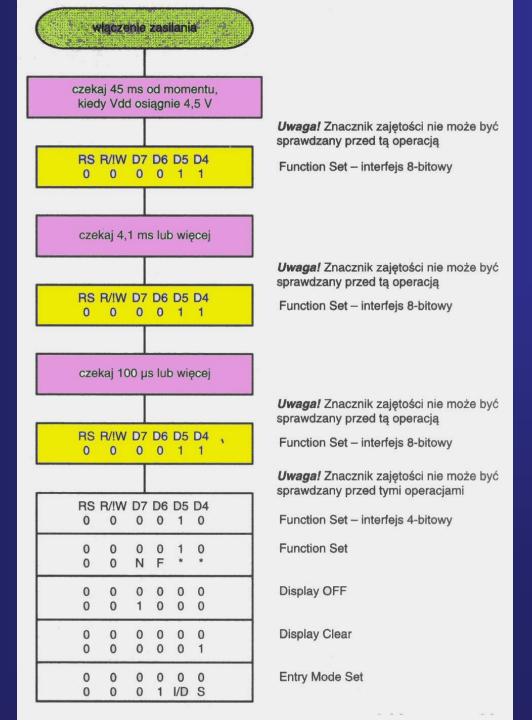
Inicjalizacja Wyświetlacza LCD

Procedura inicjalizacji wykona się prawidłowo jeśli:

> napięcie zasilania narasta od 0,2 do 4.5 V w czasie 0,1...10 ms.

Moduł jest wtedy gotowy do przyjmowania komend i znaków.

Jeżeli procedura inicjalizacji się nie powiedzie lub nie odpowiada wymaganiom użytkownika, to należy wykonać programową procedurę inicjalizacji.

Programowa Procedura Inicjalizacji wyświetlacza LCD

Instrukcja					K	od					Funkcja	Czas
	RS	R/W	D7	D6	D5	D4	D3	D2	D1	DO		wykonania
Dispaly Clear	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	Wygaszenie ekranu – kursor na pozycję wyjściową (adres 0)	1,64 ms
Cursor Home	0	0	0	0	0	0	0	0	1	*	Kursor wraca na pozycje wyj- ściową – zawartość pamięci DD RAM się nie zmienia	1,64 ms
Entry Mode Set	0	0	0	0	0	0	0	1	I/D	S	Ustawienie kierunku przesuwa- nia się kursora, kiedy dane są zapisywane lub odczytywane z pamięci DD RAM	40 μs
Display ON/OFF control	0	0	0	0	0	0	1	D	С	В	Włączenie lub wyłączenie ekra- nu (bit D), kursora (bit C) oraz migania kursora (bit B)	40 μs
Cursor/ /Display Shift	0	0	0	0	0	1	S/C	R/L	*	*	Przesunięcie kursora i przesu- nięcie o jedną pozycję wyświet- lanego tekstu bez zmiany pamięci DD RAM	40 μs
Function Set	0	0	0	0	1	DL	N	F	*	*	Ustawienie trybu pracy wyś- wietlacza (8 lub 4 bity), para- metru Duty i rodzaju wzorca (5x7 lub 5x10)	40 μs
CG RAM Address Set	0	0	0	1	Acg						Ustawienie adresu pamięci CG RAM do rozpoczęcia zapisu lub odczytu tej pamięci	40 μs
DD RAM Address Set	0	0	1	Add							Ustawienie adresu pamięci DD RAM do rozpoczęcia zapisu lub odczytu tej pamięci	40 μs
BF/Address Read	0	1	BF	AC	С						Odczytanie znacznika BF sygna- lizującego, ze moduł jest zajęty oraz licznika adresu (dla pamięci DDRAM i CG RAM)	0 μs
Write Data to CG RAM or DD RAM	1	0	Zap	isywana dana							Zapisywanie danej do pamięci CG RAM lub DD RAM	40 μs
Data Read from CG RAM or DD RAM	1	1	Odo	czytywana dana							Odczytywanie danych z pamięci DD RAM lub CG RAM	40 μs

^{* –} wartość bitu nie jest istotna

I/D =1 - inkrementacja

I/D =0 – dekrementacja S/C=1 – przesuwanie wyświetlacza

S/C=0 – przesuwanie kursora

C=1 - kursor włączony

C= 0 - kursor wyłaczony

S=1 – przesuwanie wyświetlania

S = 0 - przesuwanie wyłączone

N = 1 - 1/16 duty

N=0 - 1/8duty lub 1/11duty

BF=1 - moduł zajęty

BF=0 - wysyłane dane są akceptowane

B=1 – miganie kursora

B=0 - miganie wyłączone

F=1 - znaki 5x10

F=0-znaki 5x7

DL=1 – interfejs 8-bitowy

DL=0 – interfejs 4-bitowy R/L=1 – przesuwanie w prawo

R/L=0 - przesuwanie w lewo

D=1 - wyświetlanie włączone

D=0 - wyświetlanie wyłączone

b o njomodamo njiqozi

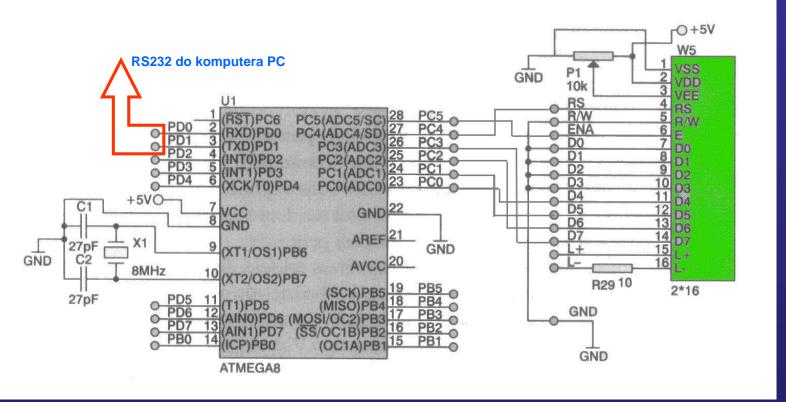
Zestaw instrukcji sterujących pracą sterownika LCD

Program 9

Programowa Procedura Inicjalizacji Wyświetlacza LCD

Program 9

Programowa Procedura Inicjalizacji Wyświetlacza LCD

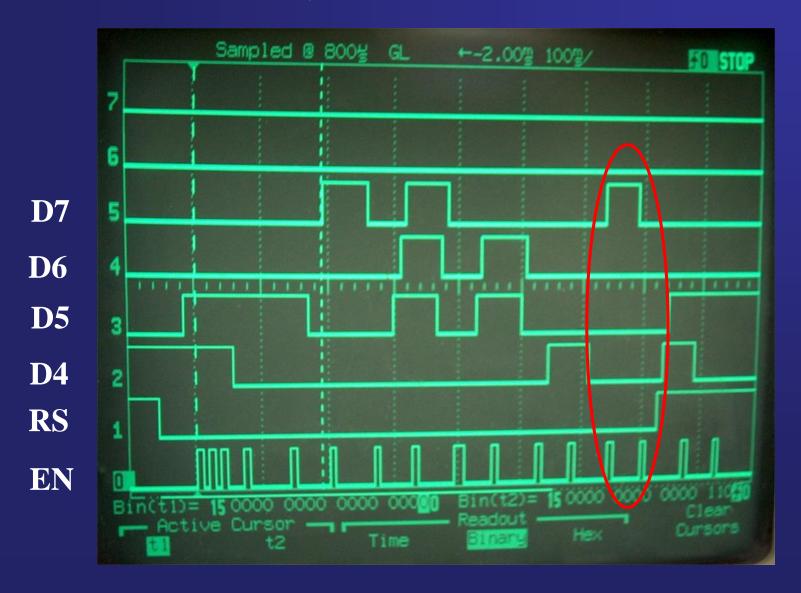

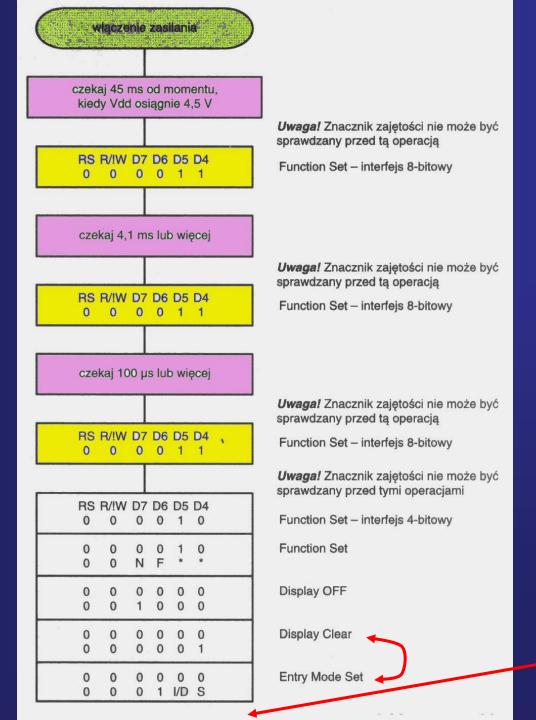
Port C	LCD
PC7	-
PC6	Reset
PC5	EN
PC4	RS
PC3	D7
PC2	D6
PC1	D5
PC0	D4

Programowa Procedura Inicjalizacji Wyświetlacza LCD

PC5	PC4	PC3	PC2	PC1	PC0	Funkcje sterujące
EN	RS	D7	D6	D5	D4	
↑↓ 0-1-0	0	0	0	1	1	
↑↓ 0-1-0	0	0	0	1	1	
↑↓ 0-1-0	0	0	0	1	1	
↑↓ 0-1-0	0	0	0	1	0	Funkcja Set – interfejs 4 bitowy
↑↓ 0-1-0	0	0	0	1	0	Funkcja Set
↑↓ 0-1-0	0	N=1	F= 0	0	0	F=0 znak 5x7, N=1 dwie linie,
↑↓ 0-1-0	0	0	0	0	0	D=1 Display ON, C=1 Cursor ON,
↑↓ 0-1-0	0	1	D=1	C=1	B=1	B=1 Blink ON
↑↓ 0-1-0	0	0	0	0	0	
↑↓ 0-1-0	0	0	0	0	1	Display Clear
↑↓ 0-1-0	0	0	0	0	0	Entry Mode Set S=1 Przes.wyś OFF
↑↓ 0-1-0	0	0	1	I\D=1	S=0	I\D=1 Kurs. w prawo
	Prz	esyłanie znakó	w do wyświetl	enia		
↑↓ 0-1-0	1	0	1	1	0	Przesyłanie znaków do wyświetlenia
↑↓ 0-1-0	1	0	0	0	1	znak "a" - 01100001 - 97

Programowa Procedura Inicjalizacji Wyświetlacza LCD

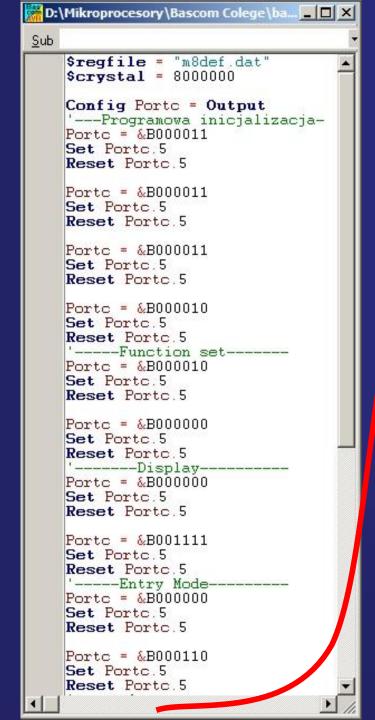

Programowa Procedura Inicjalizacji wyświetlacza LCD

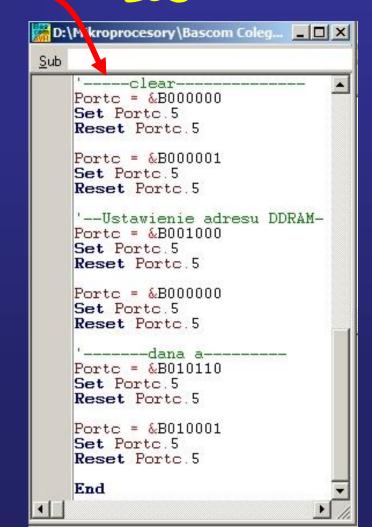
Ustawienie adresu pamięci DDRAM do rozpoczęcia zapisu

0 0 1 0 0 0 0 0 0 0 0 0

Program 9

Programowa Procedura Inicjalizacji Wyświetlacza LCD

Wygląd znaków zapisanych w generatorze znaków sterownika LCD HD44870 (wersja standardowa)

a = 01100001

```
D:\Mikroprocesory\Bascom Colege\basA... 📮 🔲 🗙
Sub
    '----Entry Mode----
    Rortc = &B000000
    Set Portc. 5
    Reset Portc. 5
    Portc - &B000111
    Set Ports 5
    Reset Porto 5
    Ports = &B010110
    Set Porto 5
    Reset Portc. 5
    Portc = &B010001
    Set Porto 5
    Reset Portc. 5
    End
```

Instrukcje

Instrukcje Bascom Basic dla wyświetlacza LCD

Shiftlcd Left

'konfiguracja typu LCD

Config Lcdpin = Pin , Db4 = Portc.0 , Db5 = Portc.1 , Db6 = Portc.2 , Db7 = Portc.3 , E = Portc.5 , Rs = Portc.4 'konfiguracja linii, do których dołączono wyświetlacz

Cls 'kasuje (czyści) zawartość ekranu wyświetlacza LCD

Lcd "* Bascom AVR *" 'wyświetlenie w pierwszej linii tekstu *Bascom ABR *

Lcd A 'wyświetlenie wartości zmiennej A

Lcd Chr (A) 'wyświetlenie znaku o kodzie ASCII o wartości zmiennej A

Lowerline 'wybranie drugiej linii

Shiftlcd Right 'tekst zostanie przesunięty w prawo dla wszystkich linii wyświetlacza

'tekst zostanie przesunięty w lewo dla wszystkich linii wyświetlacza

Locate 2, 2 'ustawienie pozycji kursora na drugą linię i drugą pozycję

Shiftcursor Right 'przesunięcie kursora o jedną pozycję w prawo

Home Upper 'wybranie pierwszej linii i powrót kursora na jej początek

Cursor Off Noblink 'wyłączenie kursora

Cursor On Blink 'włączenie migającego kursora

Display Off 'wyłączenie wyświetlacza

Display On 'włączenie wyświetlacza

Kod ASCII wyświetlacza LCD

Przykład wykorzystania wewnętrznego podprogramu _write_lcd

'wartość wpisywana do rejestru R24 mikrokontrolera, wskazywanego przez _temp1 zostanie wyświetlona

RCALL _write_lcd

'wyświetlona zostanie wartość! o kodzie ASCII 33

Lcd Chr (33)

'wyświetlenie znaku o kodzie ASCII o wartości zmiennej A

Kod ASCII

<u>Dec</u>	Hx Oct	Cha	r	Dec	Нх	Oct	Html	Chr	Dec	Нх	Oct	Html	Chr	Dec	Нх	Oct	Html Cl	nr
0	0 000	NUL	(null)	32	20	040	a#32;	Space	64	40	100	<u>a#64;</u>	0	96	60	140	a#96;	8
1			(start of heading)	33	21	041	6#33;	!	ı			A ;					a#97;	a
2			(start of text)				@#3 4 ;		66	42	102	B ;	В	98	62	142	b	b
3	3 003	ETX	(end of text)	35	23	043	# ;	#	67	43	103	C ;	С	99	63	143	c	C
4	4 004	EOT	(end of transmission)	36	24	044	@#36;	ş	68	44	104	D	D				d	
5	5 005	ENQ	(enquiry)				@#37;		69			E					e	
6			(acknowledge)				@#38;		70			%#70;					f	
7			(bell)				@#39;		71			G					g	
8	8 010	BS	(backspace)				&# 4 0;		72			H					h	
9	9 011	TAB	(horizontal tab)				)					I					i	
10	A 012	LF	(NL line feed, new line)				@# 4 2;					 4 ;					j	
11	B 013	VT	(vertical tab)				@# 4 3;					<u>@</u> #75;					k	
12	C 014	FF	(NP form feed, new page)	44	2C	054	a#44;					a#76;					l	
13	D 015	CR	(carriage return)	45	2D	055	a#45;	- 1	77	4D	115	@#77;	M				m	
14	E 016	SO	(shift out)				@# 4 6;					@#78;					n	
15	F 017	SI	(shift in)	47	2 F	057	6#47;	/	79	4F	117	@#79;	0	111	6F	157	o	0
16	10 020	DLE	(data link escape)	48	30	060	a#48;	0	80	50	120	P	P	112	70	160	p	p
17	11 021	DC1	(device control 1)	49	31	061	@# 49 ;	1	81	51	121	Q	Q	113	71	161	q	q
18	12 022	DC2	(device control 2)	50	32	062	a#50;	2	82	52	122	@#82;	R	114	72	162	r	r
19	13 023	DC3	(device control 3)	51	33	063	3	3	83	53	123	@#83;	S				s	
20	14 024	DC4	(device control 4)	52	34	064	a#52;	4	84	54	124	 4 ;	Т	116	74	164	t	t
21	15 025	NAK	(negative acknowledge)	53	35	065	@#53;	5	85	55	125	<u>@</u> #85;	U	117	75	165	u	u
22	16 026	SYN	(synchronous idle)	54	36	066	@#5 4 ;	6	86	56	126	4#86;	V	118	76	166	v	V
23	17 027	ETB	(end of trans. block)	55	37	067	7	7	87	57	127	<u>@</u> #87;	W	119	77	167	w	W
24	18 030	CAN	(cancel)	56	38	070	8	8	88	58	130	X	Х	120	78	170	x	Х
25	19 031	EM	(end of medium)	57	39	071	<u>@</u> #57;	9	89	59	131	<u>@</u> #89;	Y	121	79	171	y	Y
26	1A 032	SUB	(substitute)	58	ЗΑ	072	a#58;	:	90	5A	132	@#90;	Z	122	7A	172	z	Z
27	1B 033	ESC	(escape)	59	ЗВ	073	;	;	91	5B	133	@#91;	[				{	
28	10 034	FS	(file separator)	60	3С	074	<	<	92	5C	134	@#92;	A.	124	70	174		1
29	1D 035	GS	(group separator)	61	ЗD	075	=	=	93	5D	135	@#93;	]	125	7D	175	}	}
30	1E 036	RS	(record separator)	62	ЗΕ	076	@#62;	>	94	5E	136	@#9 4 ;	^				~	
31	1F 037	US	(unit separator)	63	3 F	077	۵#63;	2	95	5F	137	<u>@</u> #95;						
								1	•			_	_					

Source: www.LookupTables.com

Kod ASCII wyświetlacza LCD

128	Ç	144	É	161	í	177	******* ****** ******	193	Т	209	₹	225	ß	241	±
129	ü	145	æ	162	ó	178		194	Т	210	π	226	Γ	242	≥
130	é	146	Æ	163	ú	179		195	H	211	IL.	227	π	243	≤
131	â	147	ô	164	ñ	180	4	196	_	212	L	228	Σ	244	ſ
132	ä	148	ö	165	Ñ	181	4	197	+ 1	213	F.	229	σ	245	J
133	à	149	ò	166	•	182	4	198	\ F	214	Г	230	μ	246	÷
134	å	150	û	167	۰	183	П	199	JF.	215	#	231	τ	247	æ
135	ç	151	ù	168	8	184	7	200	L	216	+	232	Φ	248	۰
136	ê	152	_	169	_\	185	4	201	F	217	J	233	Θ	249	
137	ë	153	Ö	170	-	186	W	202	<u>IL</u>	218	Г	234	Ω	250	
138	ě	154	Ü	171	1/2	187	ī	203	īF	219		235	8	251	√
139	ï	156	£	172	3/4	188	1	204	ŀ	220		236	00	252	_
140	î	157	¥	173	1	189	Ш	205	=	221		237	ф	253	2
141	ì	158	V	174	«	190	4	206	#	222		238	ε	254	
142	Ä	159	f	175	»	191	٦	207	工	223		239	$\wedge$	255	
143	Å	160	á	176		192	L	208	Ш	224	α	240	=		
										5	ource:	www	.Looku	pTable	s.com

Program 10

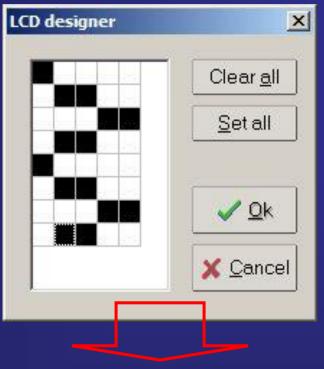
Kod ASCII wyświetlane przez wyświetlacz LCD

Kod ASCII wyświetlane przez wyświetlacz LCD

Przykład wykorzystania wewnętrznego podprogramu _write_lcd

```
D:\Mikroprocesory\Bascom Colege\basAVR_li... 🔲 🛛 🗙
Sub
                                         Lat
    $reqfile = "m8def.dat"
    $crvstal = 8000000
   Config Lcd = 16 * 2
   Config Portc = Output
   Dim I As Byte
   Cls
   Lcd "kod ASCII"
   For I = 0 To 255
   Cls
   Lcd "ASCII=" o I o " "
    temp1 = I
   RCALL write lcd
   Next
```

Projektowanie własnych znaków dla wyświetlacza LCD

Niestety ilość znaków ograniczona od 0..7 znaków

Deflcdchar ?,16,12,3,12,16,12,3,12

' replace? with number (0-7)

Deflcdchar 0, 31, 31, 31, 31, 30, 28, 24, 16

Deflcdchar 1, 1, 3, 7, 15, 31, 31, 31, 31

'definicja pierwszego własnego znaku

'definicja drugiego własnego znaku

Cls

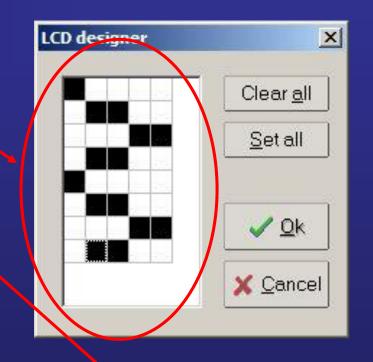
'czyszczenie wyświetlacza po zdefiniowaniu własnych znaków

'wyświetlenie zdefiniowanych znaków

Lcd Chr(0); Chr(1)

Higher Abit Abit	0000	0010	0011	0100	0101	0110	0111	1010	1011	1100	1101	1110	1111
××××0000													
××××0001													
××××0010			X										
××××0011													
××××0100						X							
××××0101													
××××0110									X				X
××××0111													
××××1000													
××××1001													
××××1010													
××××1011													
××××1100													
××××1101		••••											
××××1110													
××××1111													

Wygląd znaków zapisanych w generatorze znaków sterownika LCD HD44870 (wersja standardowa)

Deflcdchar ?, 16,12,3,12,16,12,3,12

Wykorzystanie wyświetlaczy LCD

Generator Funkcyjny

Alarm

Analizator elektronów